

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm XVII. Qualiter.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

Et Gl. ver. liceret, de rescript. Innocentio in cit. c. olim n. 1. Abbate hic n. 15. qui aiunt, id procedere etiam in obedientiaris, seu qui ad nutum Superioris ab administratione remouentur, quod nihilominus pro iuribus Ecclesiæ, beneficij aut domus sibi commendatæ agere possint in iudicio, v. g. Rectores Collegiorum Soc. Iesu, ita tamen, vt si causa ardua sit, ad Superiorem referant, vti monet idem Abbas l. c.

At verò in casu posteriore præferri debet Rector seu Administrator, vt is potius in iudicio agat, & conueniatur in causis pertinentibus ad Ecclesiam vel administrationem, Superior autem ordinariè se non immisceat, nisi in defectum inferioris, sumitur ex c. edoceri 2 1. de rescript.

Si bona Conuentus à mensa Prælati diuisa sint, quòd Conuentus agere possit in iudicio, non requisito Prælato, idemque in proposito casu docet Abbas hic n. 8. Bartolus in l. sancimus nemini n. 9. C. de SS. Eccles. dans rationem, quia inferioris Rectoris, ad quem administratio ita pertinet, principalitè interest, argum. l. 2. §. simul. ff. ad Leg. Iuliam, de adulterijs, vbi ob eandem causam resp. quòd maritus præferendus sit patri adulteræ, si vterque adulterum accusare velit.

Aliud exemplum, Si controuersia sit de iure decimarum, potius parochus agere debet, quàm Episcopus, quia hoc ius ad parochum specialiter ac proximè spectat, sin verò is negligat, vel ad agendum sufficiens non sit, tum Episcopus succedet, tanquam qui omnium suæ diocesis generalem curam gerere debet. Ceterùm si aliqua causa sit, quæ æquè ad Episcopum pertineat, vt si quartam partem decimarum percipiat, tum & ipse agere poterit, & dabitur locus præuentioni, vt notauit Ioan. Monachus in c. 1. n. 3. de rebus Ecclesiæ non alienand. in 6. & fortasse idem dici posset in alijs quibusdam casibus, vt si patronus laicus administrationem reddituum fabricæ sibi vendicat, vel coloni prouentus fabricæ soluere reculent, quia talia etiam Episcopi administrare solent.

Ex dictis infertur à DD. Innocentio in c.

olim n. 2. Felino n. 2. quòd vacante Ecclesiâ inferiore v. g. parochiali, non currat contra eam præscriptio, quia caret defensore, videlicet Rectore proprio, ad quem principaliter pertinet eius iura defendere, tamen aditus mediatum, videlicet Episcopus, qui eam defendere possit: idque sumitur ex c. 10. de rebus Ecclesiæ non alienand. in 6. vbi ob eandem causam resp. alienationem parochialiū decimarum non valere, si facta sit ab Episcopo cum consensu capituli, dum Ecclesia parochialis vacaret, nisi eidem Ecclesiæ defensor prius ab Episcopo deputatus sit, quem admodum & pupillo, qui tutore caret, defensor assignandus est, si res eius alienetur, teste Glosa hic. & videri potest Petrus Ancharanus in c. cit. Francus n. 7. & hæc multò magis locum habent in Ecclesia collegiata, dum ea vacat, nihil contra illam attentari, nec alienationem fieri posse, etiam Episcopi accedente consensu, nisi Ecclesiæ legitimus defensor deputatus sit.

CAPITVLVM XVII.

Qualiter.

PARAPHRASIS.

Prælati & Iudices ecclesiastici laicis cõquerentibus de clericis iustitiam plenè administrare debent, atque rejicere appellationes friuolas, quas clerici sæpe interponunt, ne ob iustitiæ defectum clerici ad forum seculare trahantur, quod fieri omnino non debet.

SVMMARIVM.

1. Si laicus cum clerico litiget coram iudice ecclesiastico, proceditur secundum leges fori ecclesiastici.
2. Ob defectum iustitiæ iudicis secularis potest iudex ecclesiasticus cognoscere de causis pertinentibus ad forum seculare, non tamen vicissim defectum ecclesiastici iudicis potest supplere secularis.

No.

NOTANDVM I. Si laicus cum clerico litiget coram Iudice ecclesiastico, proceditur secundum leges fori ecclesiastici, non civilis. c. quod clerici 9. de foro competente. l. 3. §. testes. de testibus; licet enim secundum leges civiles ante sententiam definitivam appellare non liceat, quia tamen secundum canones etiam à sententiâ interlocutoriâ appellare licitum est, allatâ causa rationabili c. super 12. iuncto c. vt debitus. 59. de appellationibus, idem id feruari etiam debet, si laicus in foro ecclesiastico litiget.

NOTANDVM II. Licet ob defectum iustitiæ in foro seculari Iudex ecclesiasticus cognoscere possit de causis pertinentibus ad forumulare, c. ex transmissa. c. licet. hoc tit. non tamen vice versa ecclesiastici iudicis defectum secularis iudex supplere potest, Ratio discriminis duplex est: Prima, quia Iudex secularis incapax est iurisdictionis ecclesiasticæ, saltem vt iure ordinario eam exerceat, sicut dixi c. 2. hoc tit. sed Iudex ecclesiasticus capax est iurisdictionis eius, quæ de rebus civilibus etiam inter laicos exercetur. Imò olim consuetum erat, vt causæ civiles fidelium ad Episcopum loci deferrentur, vt ostendi lib. 1. tr. 5. part. 5. cap. 8. n. 6. & lib. 3. tr. 6. c. 1. n. 2. Altera, quia Iudex maior minoris iudicis negligentiam supplet, non minor maioris: vt hic ait Abbas n. 7. sed Iudex secularis minor est Ecclesiastico, eique ratione altioris finis subordinatus. argum. c. denique, & Extraug. vnam sanctam, de maioriore.

CAPITVLVM XVIII.

Causam.

PARAPHRASIS.

Inter Abbatem & conuentum Vindonensem atque Archidiaconum Carnotensem controuersia erat de iure recipiendi procuraciones, eam Papa Archidiacono & alijs quibusdam commiserat, sed quia postea intellexit, tunc Archidiaconum similem penè controuersiam habere, ac proinde

suspectum esse, tanquam qui Archidiacono Carnotensi faueret, idem in locum eius Decanum subrogauit, præcipiens, vt is literis prioribus non obstantibus, in causâ vnâ cum alijs delegatis procedat.

SUMMARIVM.

1. Iudex vni parti litigantium nimis fauens, vt suspectus recusari potest ab altera parte.
2. Recusari etiam potest iudex, qui vt priuatus consimilem causam agit.
3. Licet Ordinarius, si causam alteri delegauit, absolutè reuocare hanc potestatem possit, non tamen decet, vt sine causa id faciat.

NOTANDVM I. Si Iudex vni parti litigantium nimis fauere censeatur, vt suspectus recusari potest ab altera parte, ac peti à Superiore, si ille delegatus sit, vt alius in locum eius subrogetur. Vide quæ dixi in c. causam, 17. de officio delegati. sed

Quæritur causa, cur Iudex consimilem causam agitans recusari possit. Resp. Quia præsumptio est ipsum ita iudicaturum, sicuti pro se iudicari cupit, ne sibi ipsi contradicat, aut non eo iure vtatur erga alios, quo iure cupit agi erga seipsum. Exemplum habes: Dubitatum erat, num monasterium ratione visitationis & procuracionis subiectum esset Archidiacono Carnotensi, similem autem controuersiam cum monasterijs quibusdam habebat Archidiaconus Parisiensis; quòd si is Iudex sit in priore causa, facile adduceretur, vt pro Archidiacono Carnotensi iudicaret: si enim contra ipsum iudicaret, suam ipsius causam, quam similem gerit, indirectè damnare videretur.

NOTANDVM II. Licet Ordinarius, si causam alteri delegauit, absolutè reuocare semper possit potestatem, l. iudicium 58. ff. de iudicibus, non tamen decet, vt sine causa reuocet, quamobrem Pontifex hinc causam reuocationis dedit. Ita Ioan. Andreas hic n. 4. argum. l. litigatores. ff. de arbitris. Ex quo infertur, si in secundo rescripto non fuisset reuo-